Beleid onderzocht

Wat de rekenkamer voor u kan betekenen

uitgave 21 maart 2018

NVRR
Nederlandse Vereniging van Rekenkamers & Rekenkamercommissies

Inleiding

Elke gemeente heeft een rekenkamerfunctie; de verplichting hiertoe is opgenomen in de Gemeentewet. U kunt als raadslid aan uw rekenkamer of rekenkamercommissie (hierna: rekenkamers) een belangrijke partner hebben in de ondersteuning van uw kaderstellende en controlerende taken.

Waarvoor kunt u precies bij uw rekenkamer terecht? Wanneer kunt u in uw gemeente de rekenkamer het beste inschakelen en hoe werkt de rekenkamer? U leest het in het kort hier. De invulling in uw gemeente is onderwerp van gesprek en discussie met 'uw' rekenkamer.

"Mijn voornemen is om de rol van de rekenkamer te markeren, bij de versterking van de horizontale verantwoording op lokaal niveau."

Kajsa Ollongren
Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie.
Kamerbrief, 17 november 2017

Wat doet de rekenkamer precies?

De rekenkamer levert een bijdrage aan de transparantie van de lokale overheid en de publieke verantwoording aan de inwoners. Ook heeft zij de wettelijke taak de raad te ondersteunen in zijn kaderstellende en controlerende rol.

De rekenkamer doet onderzoek naar het bestuur van de gemeente. ‘Bestuur’ mag daarbij heel breed worden opgevat. Het kan gaan om onderzoek naar de uitwerking van beleid, of naar de onderbouwing van (voorgenomen) beleid, maar bijvoorbeeld ook naar de samenwerking tussen raad en college.

De rekenkamer onderzoekt volgens de Gemeentewet “de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gemeentebestuur”. In haar onderzoeken geeft de rekenkamer antwoord op de vraag of het geld van de gemeente zinnig, zuinig en/of zorgvuldig is besteed.

Doeltreffend: in hoeverre dragen de inspanningen en uitgaven van de gemeente bij aan het realiseren van het nagestreefde doel?

Doelmatig: wat is de verhouding tussen de kosten en de opbrengsten?

Rechtmatig: in hoeverre houdt de gemeente zich aan de geldende wetten, regels en besluiten?

De rekenkamer kan aanbevelingen doen voor de verbetering van de onderbouwing, formulering en uitvoering van beleid. De gemeenteraad besluit welke politieke en/of bestuurlijke gevolgen een rekenkameronderzoek moet krijgen.

Wat kan de rekenkamer voor u betekenen?

Er komt veel op raadsleden af. Het raadswerk wordt steeds ingewikkelder en omvangrijker.

Dat kan vragen oproepen:
- Hoe houdt de raad grip?
- Aan welke knoppen kan de raad draaien en aan welke niet?
- Wanneer kan de raad invloed hebben?
- Welke ontwikkelingen komen op de gemeente af?
- Doet de gemeenteraad/college van B&W wel de goede dingen en doet zij die wel goed genoeg?
- Zijn er nog (beleids)alternatieven? En welke risico's behelzen deze?
- Welke consequenties hebben besluiten (gehad)?

Voor veel vragen kunnen raadsleden terecht bij het college en de ambtelijke organisatie. Daar heeft de raad allerlei formele en informele instrumenten voor. Sommige kwesties lenen zich echter voor de blik van een onafhankelijke derde. Daarbij kan de rekenkamer de raad van dienst zijn.

De rekenkamer kan voor u bestaande kennis verzamelen en toegankelijk maken, bijvoorbeeld informatie zoeken over een succesvolle aanpak van andere gemeenten of organisaties of uw gemeente met andere gemeenten vergelijken (benchmarken). Ook kunt u de rekenkamer verzoeken om een beleidsevaluatie uit te voeren. Daarmee kunt u vaststellen of uw doelen bereikt zijn of verwachte effecten inderdaad zijn opgetreden en of het opgetreden effect het gevolg is van het beleid.

De rekenkamer kan onderzoeken doen op verzoek, maar zij beslist zelf wat zij onderzoekt, wanneer zij dat doet, en hoe zij dat doet.

Wat mag u van een rekenkamer verwachten?

De gemeenteraad mag van zijn rekenkamer verwachten dat zij onafhankelijk, kritisch en objectief onderzoek doet en dat het eindproduct van de rekenkamer van voldoende technische en inhoudelijke kwaliteit is. Wat goede kwaliteit wordt gevonden, is maatwerk. Het eindproduct moet bruikbaar zijn bij de (beleids) afweging en het debat in de commissie- en raadsvergadering.

Wat kunt u een rekenkamer vragen?

De gemeenteraad kan de rekenkamer formeel vragen een onderzoek uit te voeren naar ieder mogelijk aspect van het gevoerde bestuur.

Naast een formeel verzoek kunt u ook als fractie en individueel raadslid suggesties doen voor onderzoek. De rekenkamer is wel vrij in haar onderwerpskeuze, de raad kan een onderzoek(sonderwerp) niet afdwingen. Vaak zal de rekenkamer echter wel zoveel mogelijk willen aansluiten bij de belangstelling en behoefte van de raad(sfracties).

Het is erg belangrijk dat u uw suggesties voor rekenkamer-onderzoek en de redenen waarom u dit onderzoek belangrijk vindt, zoveel mogelijk deelt met uw rekenkamer. De middelen van rekenkamers zijn vaak beperkt. De inzet van de rekenkamer moet dus een duidelijke meerwaarde hebben. In grote lijnen maakt de rekenkamer bij het onderzoeksontwerp de volgende keuzes:

Onderwerp
Het onderwerp wordt gekozen aan de hand van bepaalde normen, bijvoorbeeld een groot maatschappelijk en/of financieel belang. De selectiecriteria voor een onderwerp kunnen per rekenkamer verschillen. Ze zijn vaak vastgelegd in een reglement van orde of een onderzoeksprotocol.

Ex post of ex ante onderzoek
Ex post onderzoek -onderzoek achteraf, naar gerealiseerd beleid- is meer geschikt om de gemeenteraad te ondersteunen in zijn controlerende rol. Ex ante onderzoek – onderzoek vooraf, naar voorgenomen beleid- is gericht is op de kaderstellende rol. Wat is de mogelijke doorwerking van gemeentelijk beleid naar de toekomst.

Aanpak
De gehanteerde aanpak is afhankelijk van het onderzoeksdoel en de onderzoeksvragen. De rekenkamer kan kiezen uit verschillende onderzoeksmethoden, bijvoorbeeld een documentstudie, het voeren van interviews en/of houden van enquêtes.

Welke soorten onderzoek zijn er?

De rekenkamer kan grofweg kiezen uit drie vormen van onderzoek:

Diepteonderzoek: dit is het bekende 'traditionele', diepgaande, grote rekenkameronderzoek.

Kortdurend onderzoek: dit is een onderzoek met een kortere doorlooptijd, zoals bijvoorbeeld een quick scan. Een kortdurend onderzoek is beperkt in tijd en reikwijdte/ uitwerking en heeft vaak een verkennend karakter.

Opvolgonderzoek/doorwerkingsonderzoek: hiermee rapporteert de rekenkamer aan de gemeenteraad wat in de praktijk terecht is gekomen van de eerder gedane, door de raad overgenomen aanbevelingen (raadsbesluit) en van de eventuele toezeggingen van het college.

De rekenkamer als belangrijkste hulptroep van de raad

Als raadslid kunt u helpen de effectiviteit van de rekenkamer te verbeteren. Allereerst door met de rekenkamer te delen waar uw belangstelling naar uit gaat, welke onderzoeksbehoefte u heeft en waarom. Ook is uw betrokkenheid bij het rekenkamerwerk belangrijk voor de doorwerking van de adviezen van de rekenkamer.

Voor haar werk is de rekenkamer ook afhankelijk van de middelen die u beschikbaar stelt. Denk hierbij niet alleen aan geld, maar ook aan ondersteuning (menskracht), informatievoorziening en bevoegdheden van de rekenkamer.

De afgelopen jaren zijn er al veel taken naar gemeenten gegaan, zoals de drie decentralisaties in het sociaal domein. Maar ook de komende jaren krijgen gemeenten te maken met veranderingen, zoals de implementatie van de nieuw Omgevingswet en de inwerkingtreding van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Daarnaast verwacht de overheid in een participatiesamenleving veel van de (zelf)redzaamheid van de inwoners. Tegelijkertijd worden inwoners mondiger en willen meedenken en meepraten over lokaal beleid. Door onder andere sociale media hebben ze de middelen om hun mening duidelijk te maken. Dat maakt het raadwerk interactiever en spannender. Gelukkig staan raadsleden er niet alleen voor.

Voor meer informatie:

NVRR
info@nvrr.nl
033 – 247 34 35
www.nvrr.nl

De in deze brochure opgenomen illustraties zijn afkomstig uit het rekenkamertool die is ontwikkeld door Raadslid.Nu in samenwerking met de NVRR

NVRR

Nederlandse Vereniging van
Rekenkamers & Rekenkamercommissies